

POLIMERNI KAPLJEVITI KRISTALI- SAMOOJAČAVAJUĆI POLIMERI

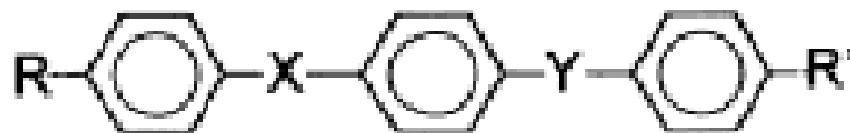
Kapljevita kristalna uređenost

-svojstvo nekih tvari da im se molekule **orijentiraju**, a da pritom ne stvaraju kristalnu strukturu već **mezofazu** između trodimenzijske kristalne uređenosti i kapljevite molekulne neuređenosti

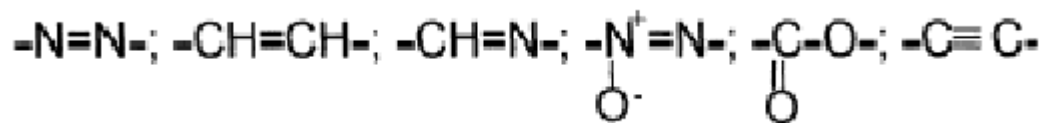
Kapljeviti kristali-mogu se definirati kao kapljevine s **visokim stupnjem anizotropije**

Krute “štapičaste” ili “okrugle” (pločaste, diskaste) molekule/skupine (**mezogeni**) mogu formirati niskomolekularne kapljevite kristale

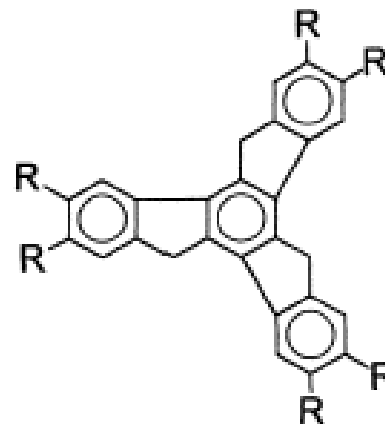
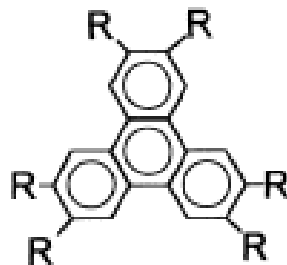
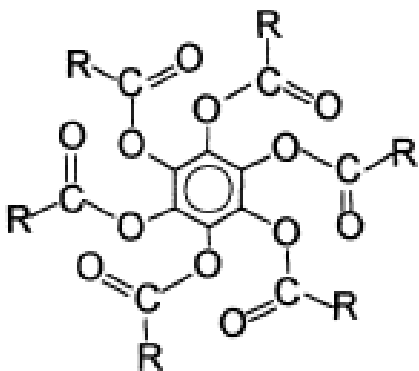
“Štapičasti” mezogeni

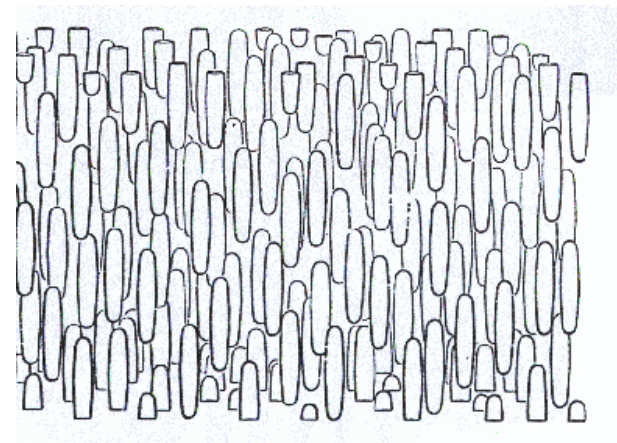
X, Y:

“Diskasti” mezogeni

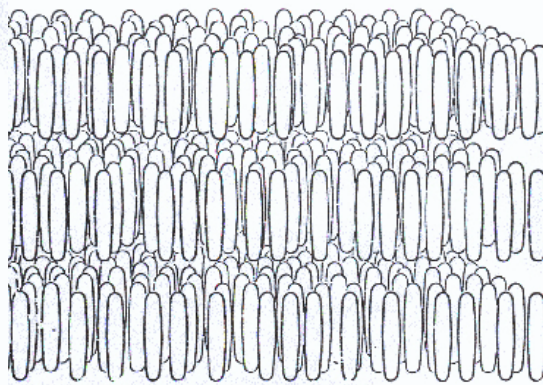

Ovisno o **orijentaciji štapićastih mezogena** u mezofazi razlikuju se:

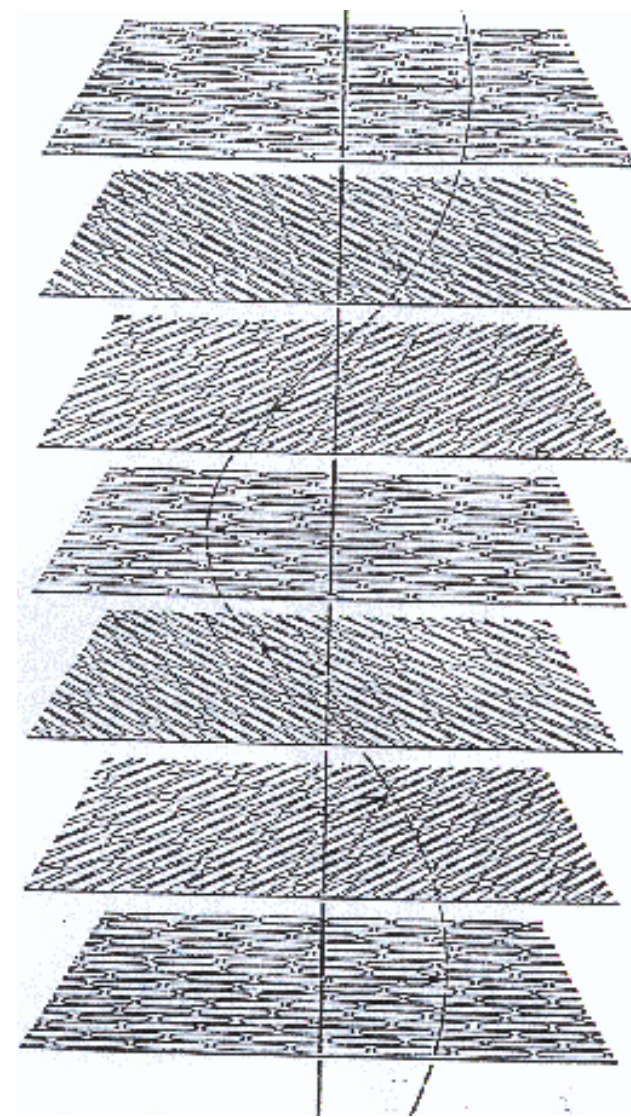
**Nematički
kapljeviti kristali**

-mezogeni su
orijentirani u istom
smjeru, ali u
slučajnom poretku

**Smektički
kapljeviti kristali**

-mezogeni su
poredani u
paralelne
slojeve

Kolesterički kapljeviti kristali

1888. Friedrich Reinitzer (austrijski botaničar):

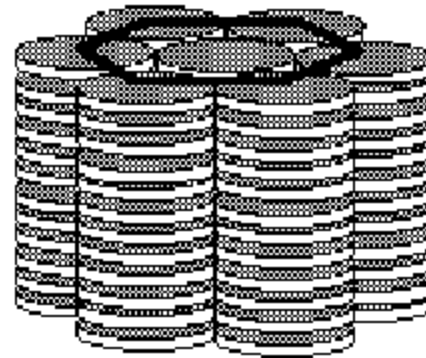
Derivati kolesterola tale se pri 145.5°C (mliječna kapljevina). Daljnjim zagrijavanjem do 178.5°C nastaje bistra prozirna kapljevina. („...dva tališta“)

1890. Otto Lehmann identificirao „novo stanje materije“, “kapljevito kristalnu fazu”

“Diskaste” molekule mogu tvoriti

Nematički
kapljeviti
kristal

“Kolonski” kapljeviti
kristal

Podjela:

Liotropni kapljeviti kristali-
mezofaza u otopini

Termotropni kapljeviti kristali-
mezofaza u taljevini

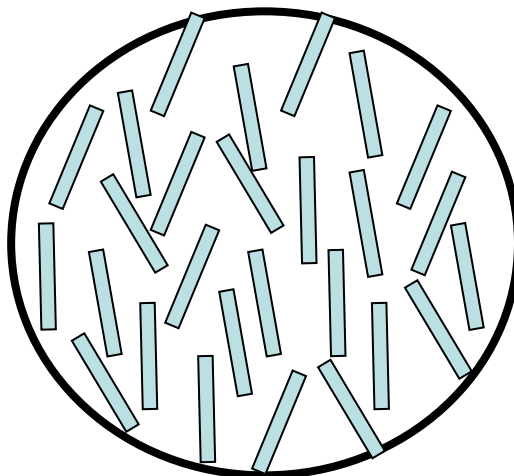
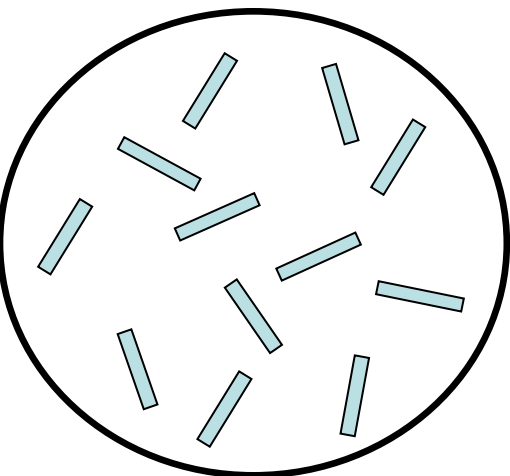
Liotropni kapljeviti kristali

Izotropna
otopina

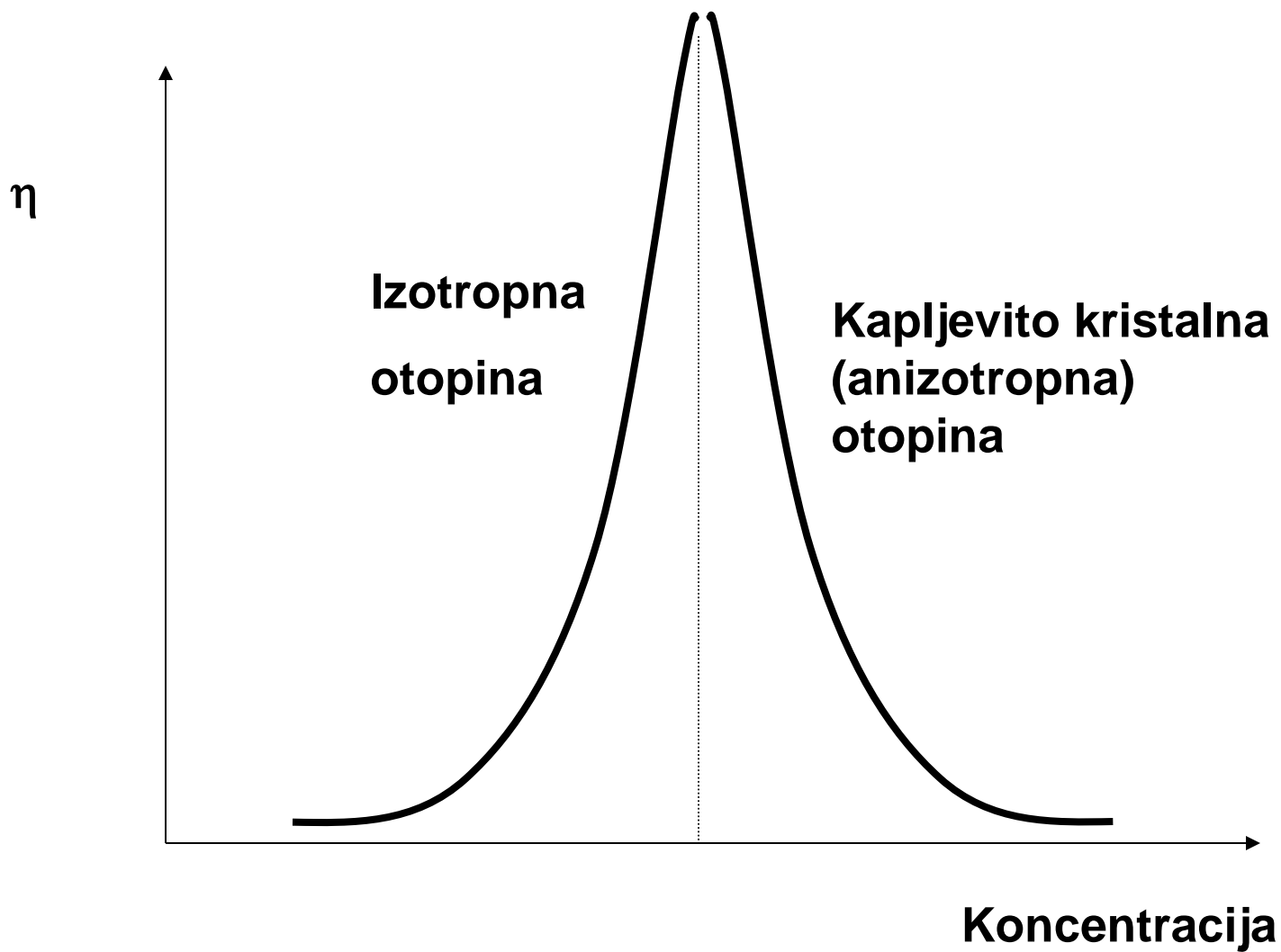
Kapljevito kristalna
otopina
(mezofaza)

Koncentracija

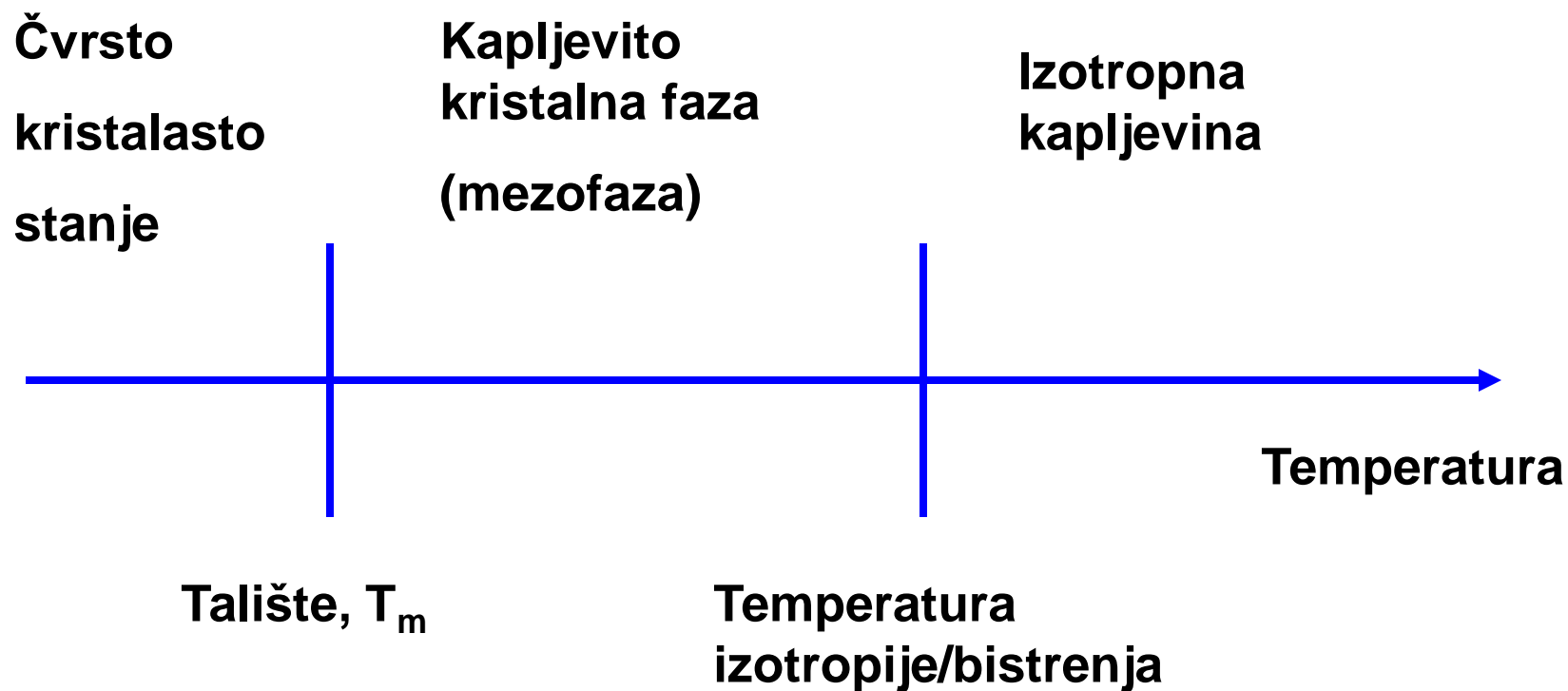
Kritična
koncentracija

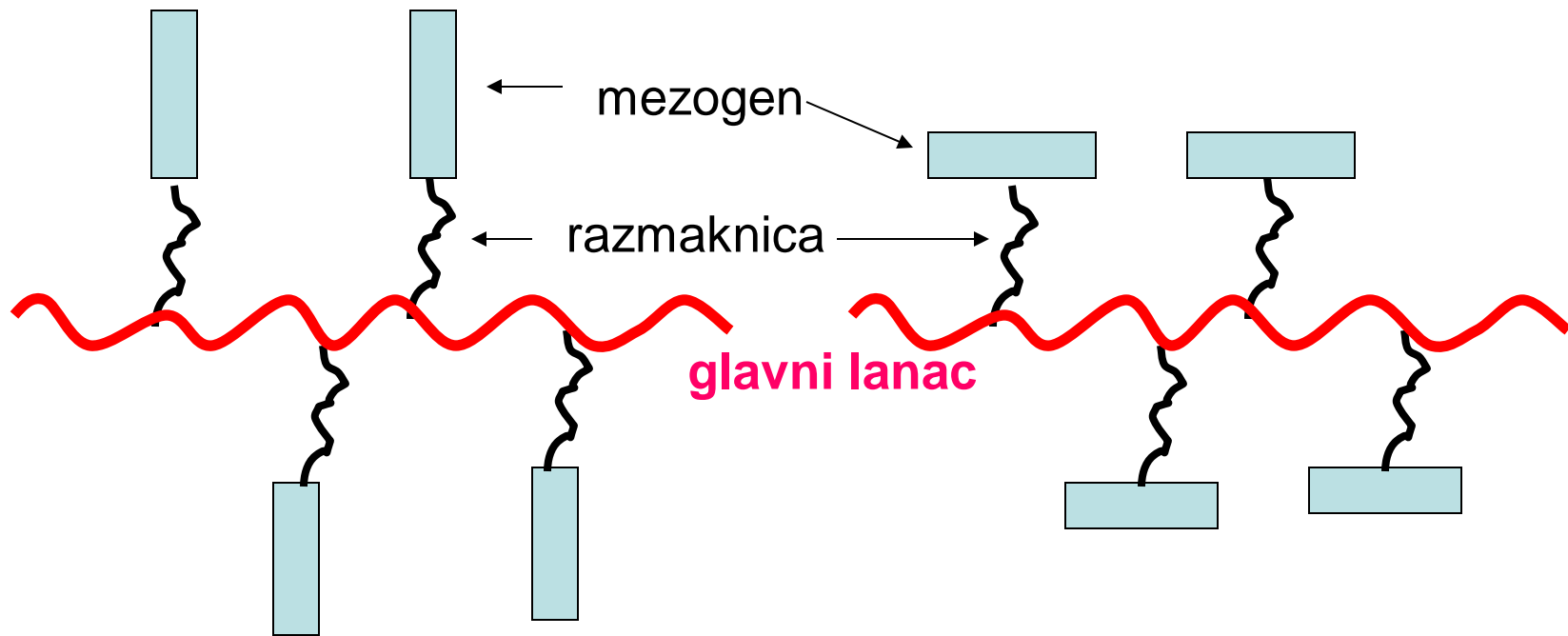
Termotropni kapljeviti kristali

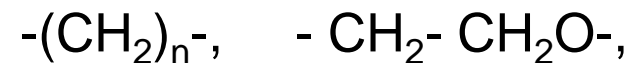
Polimerni kapljeviti kristali / kapljeviti kristalni polimeri

(engl. Liquid crystalline polymers, LCP)

Štapićasti ili diskasti mezogeni mogu biti ugrađeni kao **bočne skupine** glavnog polimernog lanca ili kao **sastavni dijelovi glavnog polimernog lanca**.

Tipične razmaknice:

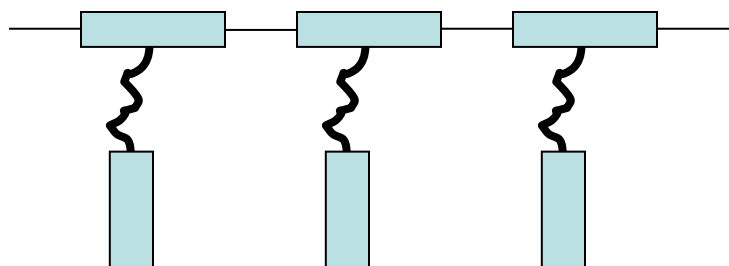

Krute makromolekule mogu se razgraditi (degradirati) i prije tališta (prije nastajanja mezofaze).

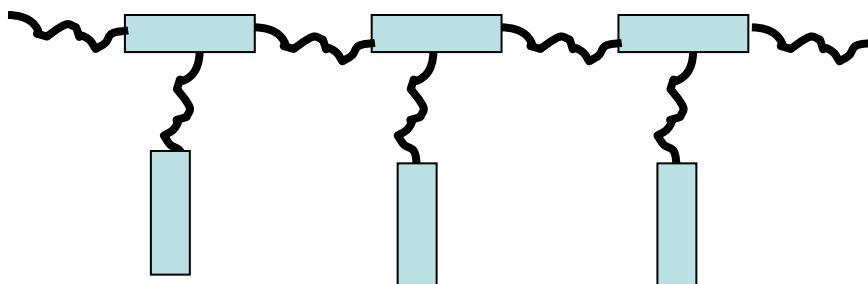
Stabilnost mezofaze kontrolira se **uvođenjem savitljivih razmaknica** (engl. “spacers”) između mezogenih skupina u glavnom polimernom lancu ili između glavnog lanca i bočnih mezogenih skupina

Kombinirani kapljeviti kristalni polimeri

-mezogene skupine su i bočne skupine i sastavni dijelovi i glavnog lanca

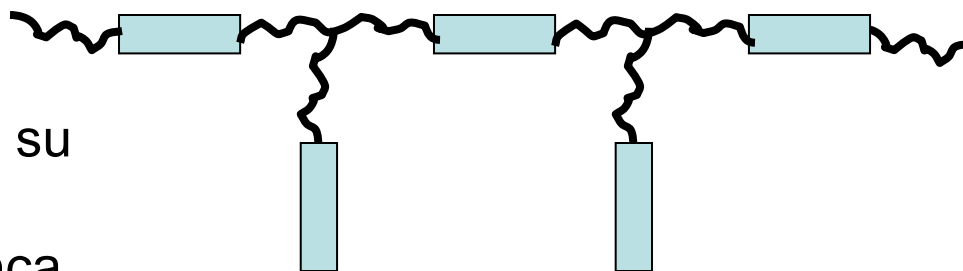

Mezogene skupine glavnog lanca direktno su povezane

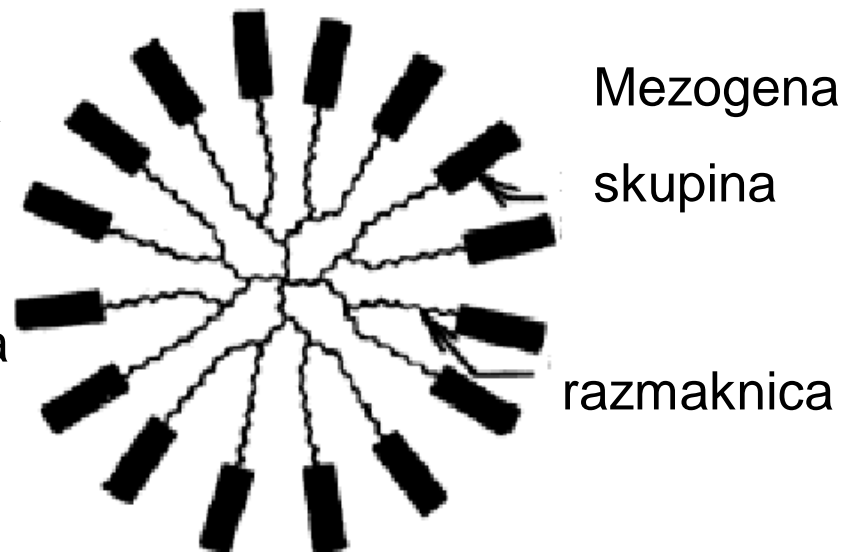
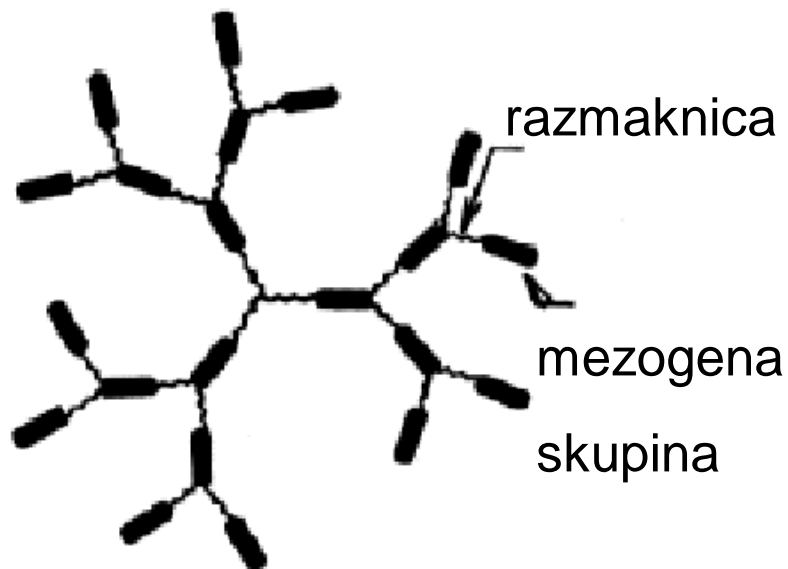

Mezogene skupine glavnog lanca povezane su preko razmaknica

Bočni mezogeni spojeni su na razmaknicu koja je sastavni dio glavnog lanca

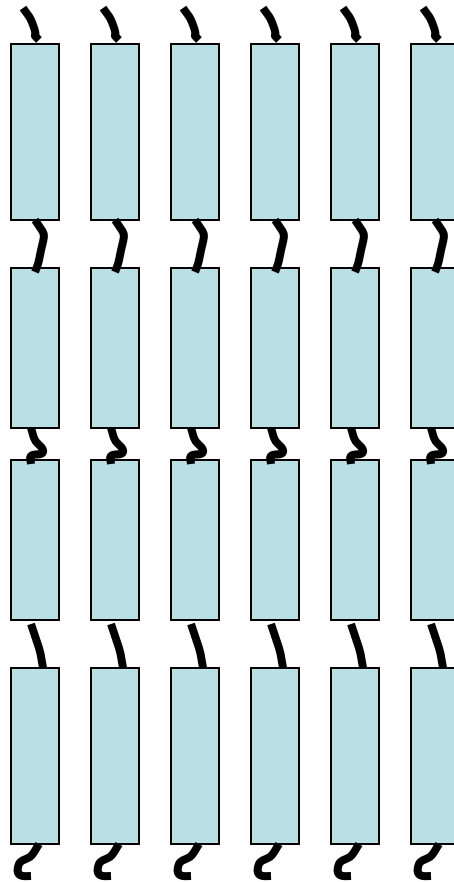

Kapljeviti kristalni dendrimeri

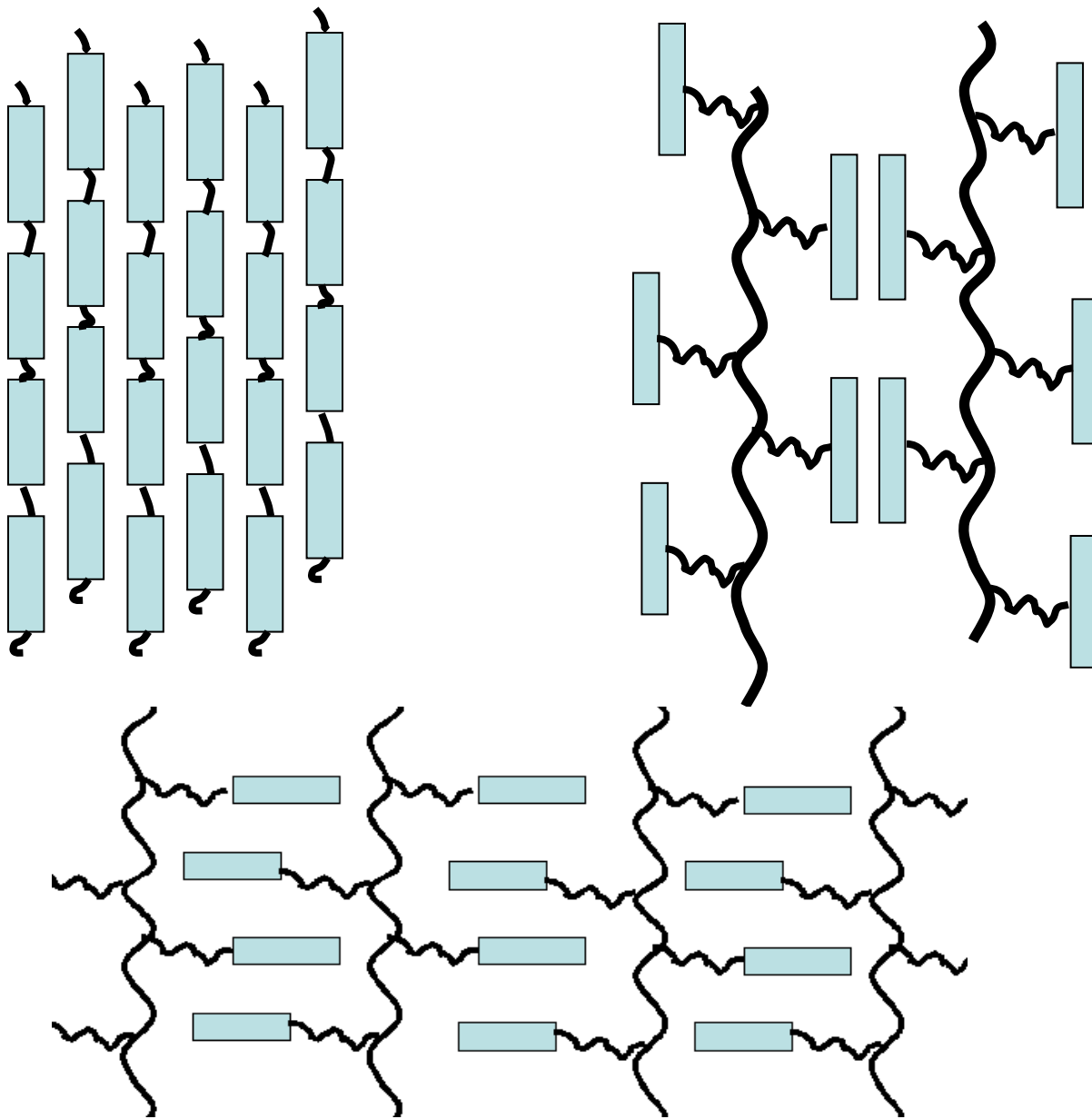

Mezogene skupine u cijelom volumenu makromolekule

Dendrimer s terminalnim mezogenim skupinama

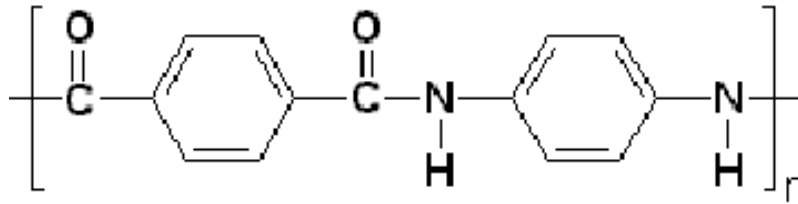
Smektički kapljeviti kristalni polimer

Nematički kapljeviti kristalni polimer

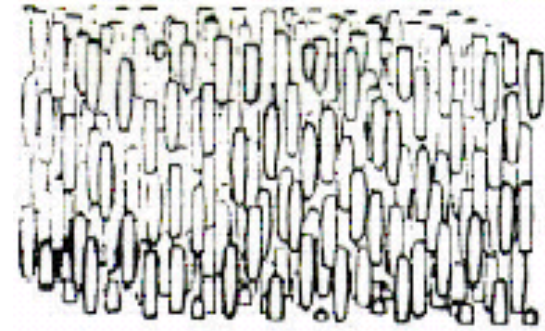
Liotropni LCP

Poli(p-fenilen-tereftamid)

Aramidna vlakna, Kevlar, (DuPont)
Od 1971. u komercijalnoj uporabi.

- **Dobivanje vlakana**
- Polimer se otapa u **koncentriranoj sumpornoj kiselini** (20% -tna otopina)
Polimerne molekule pokazuju **strukturnu sredenost** (orijentaciju) u **kapljevitoj fazi** (nematička mezofaza)

Polimerna otopina se ekstrudira kroz višekanalnu mlaznicu (spinneret) u procesu nazvanom **“pređenje iz otopine”**. Pritom dolazi do daljnje orijentacije vlakana. Vlakna se peru, suše i namataju.

Uporaba

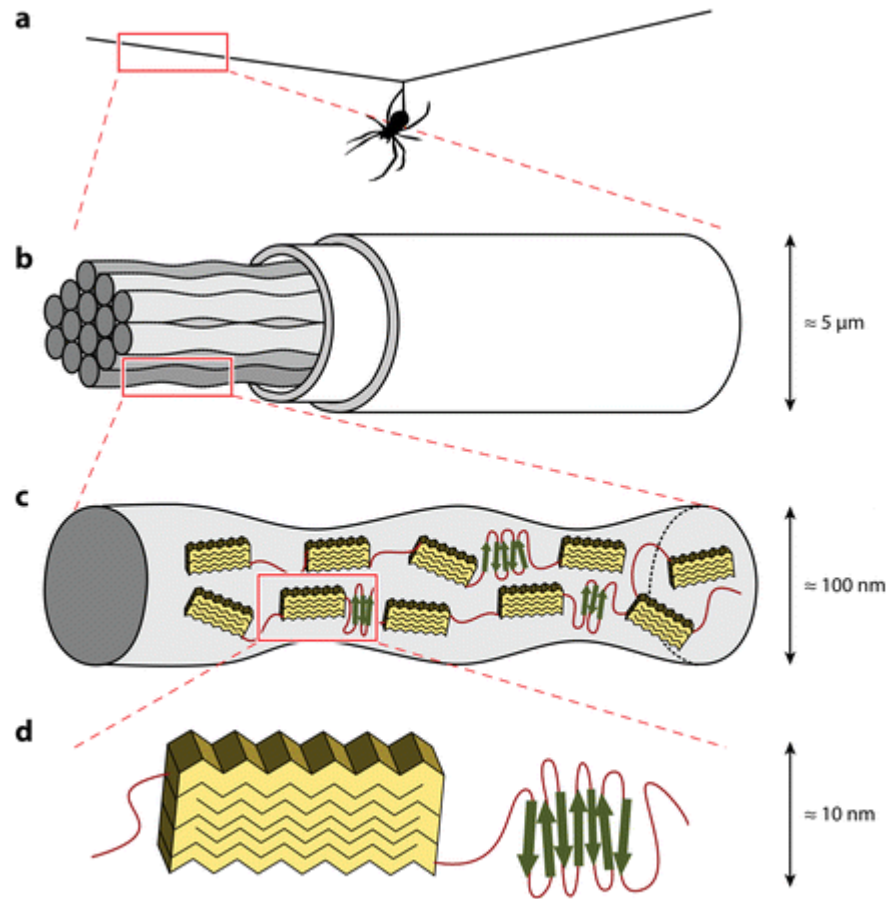
Neprobojna odjeća, oklopi brodova i vojnih vozila..

Tlačne posude

Stephanie Kwolek and a few products made of Kevlar. Smithsonian photo by Jeff Tinsley.

Biološki kapljeviti kristali (uključuju liotropnu fazu)

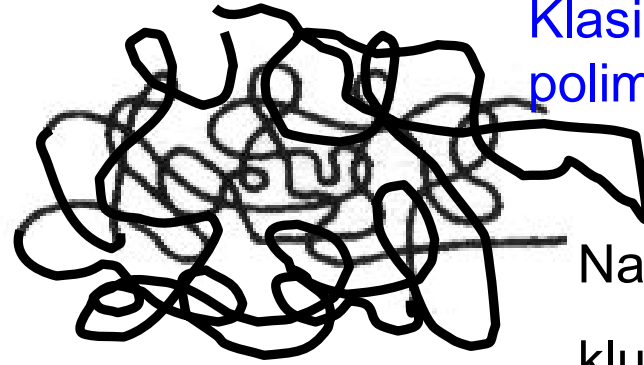
 Blamires SJ, et al. 2017.
Annu. Rev. Entomol. Grattan. 62:443–60

Preradba termotropnih LCP

Kapljeviti kristalni polimer

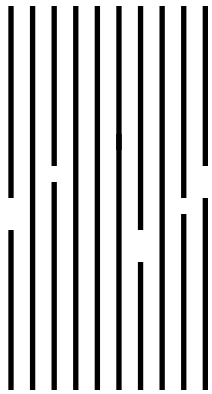
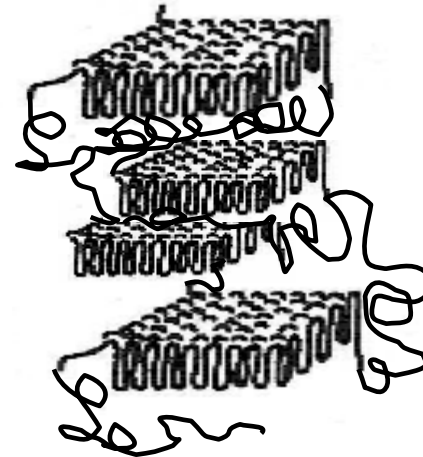
Talina

Klasični kristalasti polimer

Nasumično klupko

Ekstruzija npr.

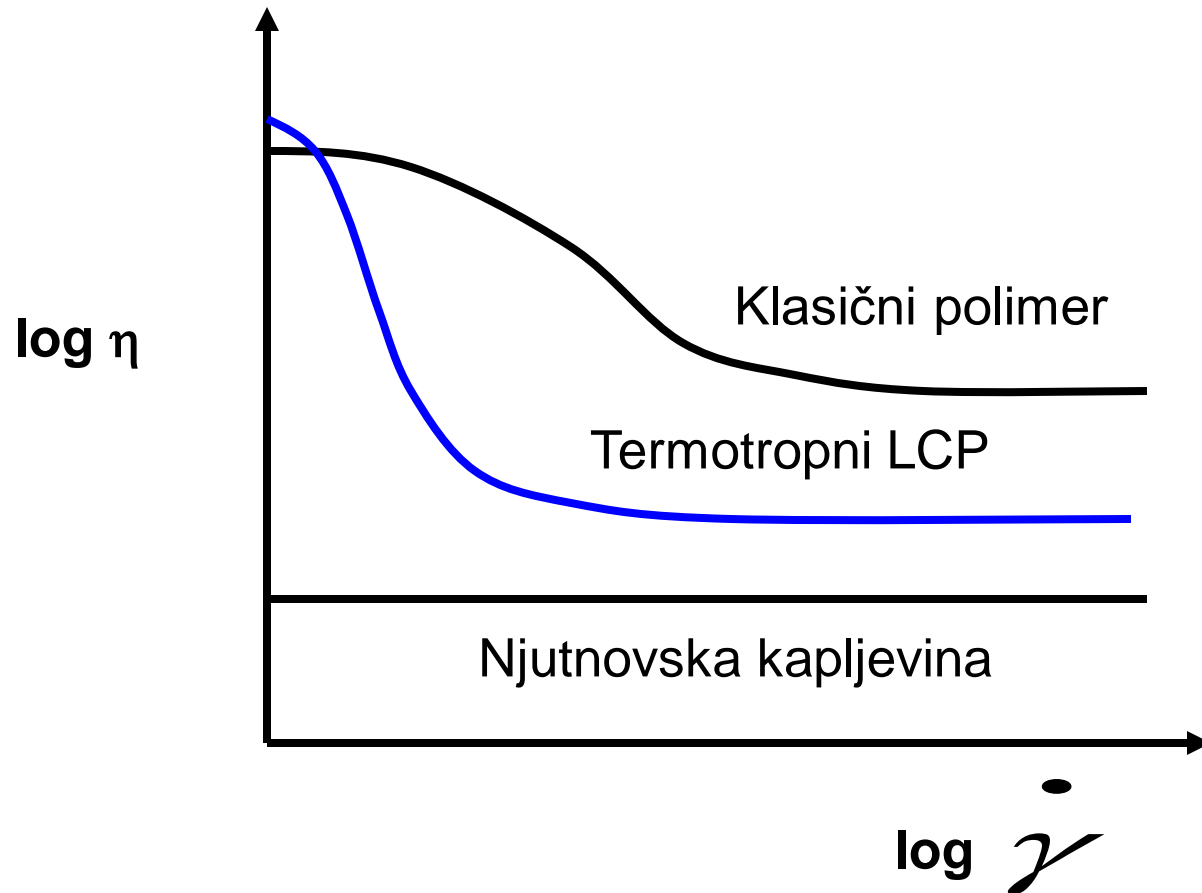
Čvrsto stanje

Struktura istegnutog lanca

Lamelarna struktura

Naglim hlađenjem taljevine termotropni LCP očvršćuju u obliku **mezogenog stakla**.

Ovisnost viskoznosti termotropnih LCP (s mezogenima u glavnom lancu) o smičnoj brzini

Pad viskoznosti pri visokim smičnim brzinama **zbog orijentacije mezogenih dijelova u smjeru tečenja.**

Proizvodnja/preradba pri nižim tlakovima.

Visoki stupanj orijentacije već u talini.

- Male strukturne promjene tijekom skrutnjavanja
- Naglo hlađenje izratka-orijentacija mezogena se “zamrzava”
- Vlakna paralelnih štapićastih molekula

“samoojačavajući polimeri”

Svojstva termotropnih LCP (s mezogenima u glavnom lancu)

Visoka čvrstoća, modul i žilavost u smjeru paralelnom smjeru tečenja.

Malo toplinsko širenje u smjeru paralelnom smjeru tečenja.

Vrlo izražena **anizotropija svojstava**.

Čvrstoća, modul i žilavost niži u smjeru okomitom na smjer tečenja, koeficijent toplinske širljivosti viši u smjeru okomitom na smjer tečenja.

Visoka kemijska stabilnost.

Mala zapaljivost.